

MEZEI MÓR:

Autonómiát

Azt kellene hinni, miszerént hazánkban mindenki tudja, mi az a hitfelekezeti autonómia, s mindenki érzi e drága kincs becsét.

Azt hinné az ember miszerint mindenki, ki igényt tart arra, hogy hitkonainak vallási érdekei iránt közönyösnek ne tartassák, hogy a vallásközségek tanácsában meghallgattassék, bár mi nézetei legyenek különben társadalmi kérdéseinkről, abban azi egyben egyetért, hogy községéletünk fejlődésnek nem indulhat, hogy vallásbeli intézményeink fel nem virágozhatnak szabad lég, meleg napsugár nélkül — és ez az autonómia!

S mégis akadnak olyanok, kik előtt az autonómia ismeretlen fogalom, kik nem azért óhajtanak a község élén állni, mert a hitkonaiak közbizalma megtiszteltetés, vagy mert a közérdeket szívökön viselik, hanem mert túlsúlyt óhajtanak gyakorolni a község-

ben, kiknek mindegy hitrokonaik akaratával vagy akarata ellen sáfárkodnak-e a közérdekben, közvagyonban.

Ezen komoly megjegyzések között önkénytelenül eszembe jut az egyszeri zsidó, kit nem akartak a zsinagógában való előimádkozással megtisztelni, s ki, nem tudván vallásos buzgóságában elviselni, hogy el essék az Isten előtt ily kedves foglalatosságtól, az alispánhoz futott s hozott ettől illetően mándátumot: „*N. N. fog sachruszt imádkozni*“ Nem tudom, mennyi a való, mennyi a mese ezen adomában, de ha aztán hallgatag zsidónk odaállt az Ur színe elé, az alispáni hatalomszó alapján szószólója lenni azon községnek, melyet épen profánált, — kérdem, mi foganatja lehetett ekkor azon imának? Mi foganatja arra nézve, kitől megvetéssel elfordultak hitrokonai, s mi foganatja azokra nézve, kiknek kebeléből botrány üzte el a jámbor áhítatot?

S ha más eset kevésbé drasztikus is, az eljárás helytelensége és botrányossága ugyanaz, akár egy elégedetlen tanító legyen az, ki soha sem történt vádakkal panaszolja be főnek-fának községét, akár egy pénzzel hatalmas bankár legyen az, ki nem tűrhétvén mást a kuruli széken, a polgármestertől a miniszterig fut hitrokonai választásának megsemmisítését kieszközlendő, akár egy vakbuzgóságában kába házaló fusson a szolgabíróhoz panaszával, hogy a thora felolvasásában neki részt nem juttattak.

... Kérdezzük csak azokat, kik a hitfeleinktől sűrűbben lakott vidékeken hivatalnokoskodtak, volt-e még szolgabíró vagy Stuhlrichter, alispán vagy Komitatsvorstand, helytartótanács vagy Statthaltereiateilung, melyet az izraelita hitközségi, sőt nem ritkán a rituális kérdésekbe való beavatkozásra akarata ellen is, nem kényszerítettek volna?

Ne ámítsuk magunkat azzal, mintha állami és társadalmi jogállásunk óhajainknak megfelelő, mintha

a hitfelekezetek jogegyenlősége, — mi bennünket illet — teljes és tökéletes lehetne anélkül, hogy vallásbeli autonómiánk törvényesen biztosítottassék.

... Függetlenség vallási dolgokban az államhatóságoktól, községek, egyházak és iskolák szabad alapítása, alapítványaik önkezelése, önállóság iskoláik be rendezésében, tanáraik választásában, tanrendszereik megállapításában, — ezek azon lényeges jogok, melyek a protestantizmust hazánkban felvirágoztatták .. Autonómia mellett erősödött meg a protestantizmus és alapított virágzó iskolákat; az autonómia óvta meg iskoláit oly tankönyvek behozatalától, melyeknek kitételein megbotránkozik a vallási meggyőződés; az autonómia teremtett egészséges községi életet és hárított el minden bel villongást és külbeavatkozást...

(Magyar Izraelita, 1862 1—4, számai)